

ARNDT PEKURINEN

Arndt Pekurinen on draamadokumentti, joka kertoo suomalaisen pasifistin Arndt Pekurisen (1905-1941) elämästä ja kohtalosta. Pekurinen oli aseistakieltäytyjä, joka ei luopunut aatteestaan, vaan kuoli sen vuoksi.

Arndt Pekurisen tarina kerrotaan audiovisuaalisen multimedian keinoin. Draamadokumentti on toteutettu installaation muotoon. Installaatio koostuu viidestä huoneesta, joissa jokaisessa on kolme videoscreeniä ja soundtrack. Teoksen kokijat liikkuvat tarinan edetessä huoneesta toiseen siirtyen siten seuraavaan kohtaukseen. Teoksen kesto on 15 minuuttia.

Teoksen työryhmään kuuluvat kuvanveistäjä Jarmo Vellonen, mediataiteilija, ohjaaja Marikki Hakola, sosiologi, tietokirjailija Timo Virtala ja äänisuunnittelija Epa Tamminen. Tilaaja Sodan ja rauhan keskus Muisti. Tuottaja Marikki Hakola / Kroma Productions Oy 2021.

Sisältökuvaus

Arndt Pekurinen oli vakaumuksellinen pasifisti, joka kieltäytyi sotaväestä, asepalveluksesta ja osallistumasta millään tavoin armeijaa tukevaan toimintaan. Pekurinen näki sotimisen elämellisen raakana ja korkeampia elämänarvoja loukkaavana. Aseista kieltäytyminen oli Pekurisen aikana kuitenkin vastoin Suomen lakia. Pekurinen tuomittiin aatteensa vuoksi vuosina 1929-1931 kolme kertaa vankeuteen.

"Olen kyllä valmis palvelemaan isänmaatani hyödyllisellä työllä, jos saan suorittaa sitä sotalaitoksesta erillään olevana siviilityönä", kirjoitti Arndt Pekurinen puolustuspuheessaan kolmatta vankilatuomiota odotellessaan. "Olen valmis tällaista työtä suorittamaan paljon pitemmänkin ajan sotapalveluksen asemesta kuin mitä on palvelusaika sotaväessä."

Pekuriselle langetetut vankilatuomiot herättivät laajaa kansainvälistä huomiota. Professori Albert Einstein ja kirjailijat H. G. Wells ja Henri Barbusse kirjoittivat puolustusministeri Niukkaselle: "Ottamalla huomioon, että sekä Teidän että meidän maamme ovat hyväksyneet Pariisin sopimuksen, me ajattelempa, että on oleva mieluisa tehtävä vapauttaa henkilö, jonka ainoa rikos on hänen uskollisuutensa rauhanperiaatteillaan." Einstein kirjoitti myös, että "moraalin ja kohtuuden kannalta on vaadittava, että sodankieltäjiä käytetään vain sellaiseen työhön, mikä ei ole missään tekemisissä sotalaitoksen kanssa".

Pekurisen tapauksen herättämä julkinen keskustelu ja Albert Einsteinin ja muiden arvovaltaisten eurooppalaisten allekirjoittamat vetoamukset Pekurisen vapauttamiseksi johtivat lopulta 14.4.1931 Suomen ensimmäisen siviilipalveluslain Lex Pekurisen syntymiseen. Laki antoi niille asevelvollisille, joita omantunnon syyt estivät suorittamasta sotapalvelusta, mahdollisuuden siviilipalveluksen suorittamisen.

Siviilipalveluslain seurauksena Pekurinen sai elää kahdeksan vuotta rauhassa, tehdä työtä ja perustaa perheen. Laki ei kuitenkaan ollut voimassa sodan aikana. Tämä koitui Pekurisen kohtaloksi. Talvisodan sytyttyä Pekurinen määrättiin jälleen aseelliseen palvelukseen. Neljännen kerran hän kieltäytyi ja neljännen kerran hänet suljettiin vankilaan, tällä kertaa kahdeksi vuodeksi.

Arndt Pekurisen vaimo Aleksandra Pekurinen kirjoitti 6.3.1940: ”Ei mitään peltoa raivata, ei mitään maata pelasteta, ellei ole rohkeita edelläkävijöitä, miehiä, jotka uhmaavat vastuksia teoillaan ja tasoittavat tietä toisille.”

Jatkosodassa Pekurinen määrättiin palvelukseen viidennen kerran. Viidennen kerran hän myös kieltäytyi ja viidennen kerran hänet tuomittiin ja määrättiin teloitettavaksi. Arndt Pekurinen teloitettiin Suomussalmen rintamalla jatkosodan aikana 5. marraskuuta 1941.

Teoksen lähtökohtia ja tekijöiden ajatuksia

Arndt Pekurinen draamadokumentin tekijöihin Pekurisen tarina on tehnyt lähtemättömän vaikutuksen. Seuraavassa työryhmän jäsenten ajatuksia.

Kuvanveistäjä Jarmo Vellonen: ”Käytyäni siviilipalveluksen 1980-luvulla en ollut tietoinen Lex Pekurisesta, joka mahdollisti minunkin siviilipalveluksen suorittamisen. Vuonna 1998 luin lehdestä Erno Paasilinnan kirjoittaneen kirjan Pekurisesta. Kysyin äidiltäni, oliko hän sukua meille, kun hän on kerran syntynytkin samassa kunnassa kuin mummomme. Äiti vastasi, että kyllä on. Kukaan ei ollut siitä aiemmin puhunut minulle mitään. Haluan kunnioittaa Arndt Pekurisen muistoa, vakaumusta ja hänen esimerkkiään rauhanaatteen edistäjänä.”

Draamadokumentti Arndt Pekurinen on saanut inspiraatiota Jarmo Vellosten aiemmasta installaatiosta 'Arndt elää' vuodelta 2018.

Sosiologi, tietokirjailija Timo Virtala: ”Tutustuin Pekurisen elämään aloitettuani työt siviilipalveluskeskuksella vuonna 1999. Hänen ajaton viisautensa ja rohkeutensa kulkea oikeaksi katsomaansa tietä tekivät minuun valtavan vaikutuksen. Kirjoitin Pekurisesta luentonäytelmän siviilipalveluskeskukselle, jota esitetään siellä yhä. Itseoikeutetusti Pekurisen tarina on mukana myös keväällä julkaistussa kirjassani Väkivallattomuuden voima - kertomuksia rohkeudesta.”

Äänisuunnittelija Epa Tamminen: ”Teoksen äänisuunnittelun lähtökohta on tuoda teokseen vahva emotionaalinen taso, värikkyttä ja elämän makua. Äänimaailma sytyttää teoksen visualisoinnissa käytetyt valokuvat ja videokuvat eloon ja tuo tarinaan arjen, perheen ja työnteon tasoja. Se myös viittaa Pekurisen kirjoittamista teksteistä välittyviin ajatuksiin ja tuntemuksiin. Antti Hytin musiikilla on myös merkittävä rooli tunnelman luojana teoksen dramaattisissa hetkissä.”

Mediataiteilija, ohjaaja Marikki Hakola: ”Arndt Pekurisen tarinassa minua on koskettanut erityisesti Pekurisen rohkeus ja pasifistinen vakaumus. Teos kuvaa Pekurisen ominaisuuksia aatteellisena, työtä tekevänä, lukevana, ajattelevana ihmisenä, sekä myös perheenisänä ja puolisona. Pekurisesta ja hänen perheestään on olemassa vain hyvin vähän valokuvia. Päädyimme draamadokumentin hengessä käyttämään visualisoinnissa muuta aikakauden kuvastoa sekä myös Velloksen ja minun kuva-arkistoja. Velloksen ’Arndt elää’ installaatiota on myös kuvattu tätä teosta varten.

Pekurisen oma ääni on teoksessa keskeisessä roolissa. Hänen universaalit ajatuksensa sodasta ja rauhasta ovat ajankohtaisia ja tärkeitä meidän ajassamme. Toivon, että Pekurisen perintö, rauhan sanoma, välittyy teoksemme avulla tämän päivän ihmisille.”

Tekijätiedot ja lähteet

Installaatio	Jarmo Vellonen ”Arndt elää” 2018
Käsikirjoitus	Jarmo Vellonen Timo Virtala Marikki Hakola Epa Tamminen
Ohjaus, leikkaus	Marikki Hakola
Kuvaus	Marikki Hakola Jarmo Vellonen Ilari Vanhatalo
Äänisuunnittelu	Epa Tamminen
Ääniroolit	Jarmo Vellonen Arja Pekurinen
Musiikki	Antti Hytti
Kuvalähteet	Olga Pekurisen leikearkisto Kansan arkisto SA-kuva-arkisto Jarmo Velloksen kuva-arkisto Marikki Hakolan kuva-arkisto
Tilaaja	Sodan ja rauhan keskus Muisti
Tuotanto	Marikki Hakola Kroma Productions Oy 2021